

Doświadczenia świeckich terapeutów w terapii międzykulturowej z udziałem ultraortodoksyjnych Żydów w Izraelu

mgr Einat Doron

Promotor: dr hab. Jan Domaradzki, prof. UMP

Promotor pomocniczy: dr hab. Sławomir Tobis

W związku z rosnącą różnorodnością kulturową terapia międzykulturowa odgrywa coraz większą rolę w systemach ochrony zdrowia psychicznego. Większość badań koncentruje się jednak na doświadczeniach pacjentów, a perspektywa terapeutów, zwłaszcza pracujących z kulturowo odmiennymi i politycznie wpływowymi grupami, takimi jak ultraortodoksyjni Żydzi (UO) w Izraelu, pozostaje słabo poznana. Społeczność UO, stanowiąca około 14% żydowskiej populacji Izraela, charakteryzuje się silną religijnością, tradycyjnymi rolami społecznymi i kulturową separacją. Mimo że coraz częściej sięga po pomoc psychologiczną, relacje ze światem świeckim nadal obciążone są głębokimi napięciami, wynikającymi z odmiennych wartości oraz sporów o charakter kulturowy i tożsamościowy izraelskiego społeczeństwa.

Moja rozprawa doktorska analizuje, w jaki sposób świeccy terapeuci (ŚT) prowadzą pracę terapeutyczną z klientami UO: jak radzą sobie z konfliktami kulturowymi i aksjologicznymi oraz jak te doświadczenia wpływają na ich poczucie kompetencji. Badanie dostarcza wglądu w wyzwania i dostosowania potrzebne w terapii międzykulturowej.

Projekt miał charakter trzyetapowy. Pierwszy etap, obejmujący przegląd literatury miał na celu zbadanie spotkania terapeutycznego między świeckimi terapeutami a klientami Haredi, koncentrując się na konfliktach wartości oraz paradoksie zależności i oporu w ramach odwróconej dynamiki władzy.

Na drugim etapie przeprowadzono częściowo ustrukturyzowane wywiady ze świeckimi terapeutami (psychologami, arteterapeutami i klinicznymi pracownikami socjalnymi). Analiza tematyczna opierała się na metodzie Colaizziego, uzupełnionej interpretacyjną analizą fenomenologiczną (IPA), co pozwoliło uzyskać głębszy wgląd w doświadczenia terapeutów. Takie połączenie pozwoliło zarówno na identyfikację wzorców, jak i bogatą eksplorację indywidualnych narracji. Analiza przebiegała zgodnie z konstruktywistyczno-interpretacyjnymi ramami, z wiarygodnością zapewnioną przez kontrole członków, recenzje ekspertów i refleksyjność badacza. Badanie jakościowe zrealizowane wśród 21 terapeutów pozwoliło zidentyfikować sześć głównych tematów: (1) Zmiany interpersonalne, (2) Konieczne

adaptacji, (3) Trudności w terapii z UO, (4) Poczucie bycia outsiderem, (5) Konflikty światopoglądowe i (6) Podobieństwa, oraz 16 podtematów. Badanie wykazało, że praca z klientami UO wiąże się z wyzwaniem emocjonalnymi i ideologicznymi. Wymaga ona adaptacji, budowania zaufania i poruszania się w nieznanych normach kulturowych. Pomimo trudności wielu terapeutów doświadczało rozwoju osobistego i wzrostu wrażliwości kulturowej. Wyniki te podkreślają znaczenie szkoleń międzykulturowych i autorefleksji w doskonaleniu relacji terapeutycznych w zróżnicowanych kontekstach.

Na trzecim etapie, przeprowadzono badanie ilościowe na temat postaw ŚT wobec klientów UO oraz ich kompetencji kulturowych. W badaniu wzięło udział 70 ŚT z Izraela (26 psychologów, 23 terapeutów zajęciowych, 21 pracowników socjalnych). Zastosowano autorski kwestionariusz i narzędzie CCCHP-27. Terapeuci wykazali wysoką ogólną kompetencję międzykulturową, lecz ich kompetencje względem klientów UO były wyraźnie niższe: 57% uznało, że doświadczenie to poprawiło ich umiejętności, 37% poleciłoby je innym, a 27% czerpało przyjemność z pracy z klientami UO. Większe doświadczenie z klientami UO wiązało się z bardziej pozytywnymi postawami. Terapeuci pracujący w sektorze publicznym mieli niższą świadomość kulturową. Na postrzeganie UO przez ŚT wpływają szersze czynniki społeczno-polityczne.

Moja rozprawa doktorska pokazuje, że relacje terapeutyczne odzwierciedlają szersze napięcia między społecznością świecką a UO, ale mogą też sprzyjać wzajemnemu zrozumieniu i rozwojowi. Terapeuci mogą przechodzić istotną transformację poprzez te spotkania. Wyniki podkreślają konieczność wspierania i promowania terapii międzykulturowej w publicznych usługach zdrowia psychicznego – zwłaszcza wobec rosnącej tendencji do powierzania terapii UO wyłącznie terapeutom z ich własnego środowiska – poprzez szkolenia, rozwijanie świadomości i praktykę refleksyjną.

